

AD
SOLENNIA INAUGVRALIA
PRAENOBILISSIMI DOCTISSIMIQVE,
HONORVM DOCTORALIVM CANDIDATI DIGNISSIMI,
CAROLI GEORGII CVRTII,
LVBECENSIS,

1794, 2
M

HVMANISSIME INVITAT,
SIMVLQVE
DE INDOLE EMENDAE SAXONICAE,
VULGO *Sachsenbuse*,
EIVSQVE CVM ACTIONE L. AQVILIAE
CONCVRSV

PRAEFATVR
IO. LVDOVICVS AB ECKARDT
H. T. ORDINIS IVRID. DECANVS.

I E N A E,
EX OFFICINA FIEDLERIANA.
M DCCXCIV.

SOLENNIA JUBILAEUM
TRAEKOBILSII DOCTISSIMO
HONORUM DOCTORUM CAMERACENSIS
CAROLI GEORGI CURII

HUMANISSIME INVITAT
DE INDOLIBUS EMERITUS BAKONICUS
PRAESBYTERI
PRAESBYTERI
IO. EVDOVICVS AB FORARDT
H. T. ORDINIS H. T. DECANVS

EX OFFICIO CANONICI
PRAESBYTERI

Aliquoties in causis decidendis ad Collegia nostra iuridica transmissis disceptatum, vtrum et ad emendam Saxoniam, die *Sachsenbuse* dictam, et ad damnorum ex iniusta incarceratione exortorum reparationem simul agi possit? Sunt enim magni nominis Icti, qui negant, veluti de BERGER *Oecon. iur. Lib. III. Tit. 9. §. 12. not. 8. 9.* de WERNHER. *Obss. for. Tom. II. Part. 7. Obs. 119.* suntque, qui affirmant, veluti CARPZ. *Pract. crim. Qu. CXI. n. 75.* HOMMEL. *Rhapsod. Obs. DCLXXI. n. 18, Obs. DCCXX.* Id quod nobis ansam dedit ad curatius inquirendum in istius emendae indolem et naturam. Extant quidem,

de quo mihi ex BIBLIOTHECA LIPENIO - IOECHERIANA edit. de a MDCCLVII. Tom. I. pag. 450. constat, GEORG. ADOLPH. SCHUBERTHI *Diss. de emenda Sax. iniuste incarcerato praestanda. Lipsiae MDCCXIX. publice propofita*, et IO. PETRI DE LUDEWIG *Sched. de iustitia huius emendae, quod prima vice in sic dictis Hällischen Anzeigen ai MDCCXXXVI. editum eiusque gelehrten Anzeigen Part. II. Num. LXXXI. pag. 398. insertum*; vti vero illam inspiciendi facultas deest, ita hoc in sola istius emendae iustitia in casu speciali, quo cuiusdam Camerae Praeses virum honestum ob leuissimas suspiciones in carcerem miserat, subsistit. Noto notius est, emendam, de qua nobis sermo, esse pecuniae quantitatem XXX solidorum (XXX. Schillingpfennige), qui hodie XL. grossos Milnenfes aut duas sexagenas (zwey alte Schok) efficiunt, ab iniuste incarcerante iniuste incarcerato pro quolibet die et nocte iniustae detentionis soluendam. KIL. KOENIG *Proc. Sax. Cap. CXXI. n. II.* MATTH. COLER. *de Proc. execut. Part. II. Cap. 3. n. 156.* BENED. CARPZOV. l. c. n. 71. seqq. Prouocant omnes, quotquot de illa egerunt, ad Ius PROU. SAX. *Lib. II. Art. 34. et Lib. III. Art. 45.* vt et ad WEICHBILD. *MAGDEB. Art. LXXXIII.* at enim vero illud priori loco de famulo, domini respectu, iniuria affecto aut detento, posteriori de Werigeldo eiusque pro conditione laeforum varia loquitur quantitate; nec hoc quicquam continet, quod vel remote ad iustificandam, nostram emendam conferre posset, quippe l. c. de

de vulnere per cultrum illato morte, per gladium inflicto manus amputatione coercendo agens. Vix igitur dubitari potest, ex hisce legibus patriis emendam nostram neququam elici posse, sed a quodam Iuris PROV. SAX. Glossatore aut ex moribus patriis esse suppletam, aut demum adinuentam, siquidem GLOSSA ad Art. 34. Libri II. sub. not. b) haec habet: *Item, so man einen mit dem Richter zu Unrecht im Gefängnis hält, die Buße ist Tag und Nacht 30. Schillingssennig.* Buße, in sensu forensi generaliori, denotat satisfactionem pro delicto tam publicam, quam priuatam. WACHTER. Glossar. Germ. col. 234. HALTAUS. Glossar. Germ. med. aev. col. 202. SCHERZ. Glossar. Germ. med. aevi Tom. I. col. 205; quod si vero der Wette opponitur, sumitur sensu specialiori pro satisfactione s. poena priuata; Wette enim significat poenam publicam, quod clare innuit Ius PROV. SAX. Lib. III. Art. 53. verbis: *Jeglicher Richter hat in seinem Gerichte Gewette und keine Buße, denn der Richter mag beides, Kläger und Richter, nicht seyn; man giebt auch niemanden Buße, als dem Kläger.* Idem confirmat paroemia: *Mit dem Tode wettet man dem Richter und büßet dem Kläger, h. e. poena capitali satisfacit et iudici et laeso, quam explicat* HERT. Paroem. iur. Germ. Lib. III. Par. 7. in Opusc. Vol. II. Tom. 3. p. 418. A Buße, sensu speciali sumpta, differt das Wider- oder Wedergeld, Wergeld, Weregeld, Wehrgeld, quod iterum duplici sensu in legibus antiquis occurrit, quorum generali denotat restitutionem cuiusvis damni, speciali au-

tem satisfactionem pecuniariam ob necem hominis eius propinquis praestandam. WACHTER. *l. c.* col. 1877. HALTAUS. *l. c.* col. 2081. SCHERZ. *l. c.* col. 1994. Missa posteriori significatione, quia non est huius loci, substitimus in priori. Iure Germanico *Buse* s. satisfactionem priuatam non exclusisse *das Wehrgeld* s. reparationem damni simul cum iniuria illati, luculentissime patet ex IUR. PROU. SAX. *Lib. III. Art. 45.* vbi haec occurrunt: *Nun vernehmet aller Leute ihr Wehrgeld und Buse — — den schöffensbarfreyen Leuten giebt man 30. Schillinge, pfündiger Pfennige, zur Buse, deren sollen 20 Schillinge eine Mark wiegen; ihr Wehrgeld sind achtzig Pfund pfündiger Pfennige. — — Denen, die Biergeld den und Pfeghaften heissen, und der Schultheissen Gerichte suchen, denen giebt man funfzehn Schillinge zur Buse und zehen Pfund zum Wehrgeld etc.* sicque adhuc aliorum determinatur *Buse* et *Wehrgeld* pro varia eorum conditione. Quae cum ita sint, nullam allequor rationem, curne ob iniuriam per carcerem iniustum illatam ad emendam Sax. s. *die Sachsenbuse* et reparationem damni, occasione istius carceris in rebus oeconomicis aliove modo perpeffi, ex L. Aquil. simul agi possit? erroneum enim est dissentientium principium, indemnitis praestationem sub emenda Sax. comprehendendi: multo minus SCHAUMBURGIO assensam praebere possumus, in sua *Einleitung zum Sachsen-Recht Part. III. Sect. 3. Ex. 2. §. 15.* sub hac emenda simul et *Wehrgeld* et *Wette* contineri asserenti. Falcit quoque sententiam nostram, quod

quod variant editiones SPECULI SAX. GLOSSATI in glossa ad Lib. II. Art. 34. supra ex editione ZOBELIANA eaque optima de ao. MDCXIV. allata, quippe quae in illo, quo vltus est HEINECCIUS, Elem. iur. Germ. Tom. II. Lib. 2. §. 367. not. *) exemplari sic se habet: *Der Abtrag umb unrecht Gefängnis und scharfe Frage ist 30. Schilling, mit Wiederkehrung beweislichen Schäden und Expens, auf richterliche Ermäßigung, so manchen Tag und Nacht er gefänglich enthalten gewesen.* Ex quibus omnibus, ni fallimur, concludere licet, emendam nostram nil esse aliud, quam aestimationem iniuriae iniusto carcere illatae, ideoque eorum sententiam minus recte se habere, qui eius petitionem perpetuam esse perhibent, veluti LUD. MENCKEN. Syst. iur. civ. ex edit. CHR. SCHOENII Lib. XLVIII. Tit. 3. §. 8. et de BERGER. l. c. not. 10. potius naturae huius emendae convenire annalem eius petitionem, cui quoque suffragatur Ius PROU. SAX. Lib. III. Art. 31. KOENIG. Proc. Sax. l. c. Inde porro sequitur, vt nec minus errent, qui cumulationem petitionis huius emendae cum actione aestimatoria admittunt, id quod fecerunt ICI Lipf. apud MENCKEN. l. c. e contrario vero illa cum actione L. Aquil. recte quidem cumulari possit, quia hanc *das Wehrgeld*, minime autem *die Sachsenbuse*, imitatur, quod iterum contra MENCKENII assertum contrarium l. c. monendum. Sed sufficiant haec, quo me officio, cuius causa haec scribo, expedire possim. Addit nimirum Vir Iu-

uenis,

uenis prænobilissimus, a vitae integritate, morum elegantia, ingenii viribus, diligentiae assiduitate omnibusque aliis virtutibus, quae iuuenem ornant, et mihi maxime commendatus et bonis omnibus etiam atque etiam commendandus, CAROLUS GEORGIUS CURTIUS, *Lubecensis*, Illustris huius Academiae Ordinem ad honores Doctoris Iuris vtriusque ipsi conferendos. Vitae eius curriculum ipsius malo, quam meis verbis explicare.

Ego CAROLUS GEORGIUS CURTIUS, in lucem editus
Lubecae, die VII. Mart. MDCCCLXXI, Patrem veneror CAROLUM WERNERUM, Narua-Liuonum, Medicinae Doctorem atque Practicum in patria ciuitate tam meritissimum quam felicissimum; cuius innumera in me collata beneficia, ac vere paternum amorem, laudibus efferre, quum huius non sit loci, nihil addam, nisi quod pia cum mente summum Numen implorem, iubeat eum omni tempore sospitem esse atque incolumem! Matrem vero carissimam, ANNAM CATHARINAM, HERMANNI GEORGII KROHNII, Reip. patriae quondam Syndici meritissimii,

tissimi, filiam, ante quinque, et quod excurrit, annos, duro,
proh dolor! fato e vita discessam, doleo.

Qui dilectissimi parentes ad undecimum usque aetatis meae
annum tam religionis, quam aliarum doctrinarum tirociniis, ani-
mum meum institutionibus privatis excoli curarunt. Deinde vero
Gymnasii Lubecensis alumnus adscriptus, atque clarissimorum vi-
rorum instructione gauisus sum. OUERBECKIUM enim,
Rectorem, nunc Theol. Doct. summe reu. M. BEHNIUM,
Conrectorem, qui privatissime quoque summa cum solertia me in-
stituit, SCHLIUM, quum Subrectoris munere adhuc fungeretur,
FEDERAUUM, Subrectorem, SCHNOBELIUM, Canto-
rem, praeceptores habui dilectissimos aequae, ac meritissimos.

Neque minus pater pie colendus omni tempore hoc egit, ut
artium elegantiorum, atque linguarum eoticarum, disciplina,
magistrorum optimorum ope imbueret. Quibus peractis studiis,
iam ad altiora pronectus, quum iuris scientia mihi potissimum ar-
videret, hanc ut inquarem, Tenam me contuli, atque ibi ab ill.
SCHÜTZ t. t. prorectore civium academicorum numero sum ad-
scriptus. Iuris prudentiam vero mihi tradiderunt praeceptores tam

B

docti,

docti, tamque promeriti, ut eorum nomina hic apponere summo mihi honori ac gaudio ducam.

Perill. AB ECKARDT, fautorem maximopere deueniendum, Pandectarum et iuris criminalis doctrinam audiui solidissime explicantem. Perill. WALCH, Patronus, omni, qua decet, pietate colendus, qui tanta in me contulit benevolentiae specimina, quae omni tempore in acceptis ei feram gratissima mente, Ius germanicum, ius sambiale, artem relatoriam et processum communem, ea, qua solet esse, eruditione mihi tradidit; neque minus eius exercitationibus disputatoriis, quas benigne aperit iuris studiosis, per duos fere annos summa cum utilitate interfui. Deinde ill. REICHARDT in institutionibus iuris civilis, ill. SCHNAUBERT in iure publico, iure canonico, et processu imperii, ill. HUFELAND in iure naturali, historia iuris et iure germanico, praeceptoribus usus sum tam doctissimis, quam meritissimis. Consultissimi VOELKER Collegio examinatorio ad Pandectas atque Consultiff. MEREAU praxeos extrajudicialis et artis diplomaticae Collegiis maximo cum emolumento interfui. Ne vero in aliis quoque scientiis, quae summam cuiusque tam utilitatem, quam ornamentum, adferunt, plane rudis abirem, aliorum etiam viro-

1782

ram inelytorum et doctissimorum scholas frequentavi. Ill. LÖ-
 DER anthropologiam et medicinam forensem, Ill. SUCCOW
 scientias camerales, ill. VLLRICH logicam et ius naturale, ill.
 HEINRICH Historiam imperii, ill. VOIGT mathesin puram
 et applicatam, ill. REINHOLD Philosophiam criticam atque
 Aestheticam audiui explicantes. Quibus praeceptoribus ac fauto-
 ribus, de me summo opere promeritis, ut solennes easque maximas
 agam grates, pro ea, qua utilitatem meam promouerint, industria,
 opus est: quam non modo publica eorum institutione, verum pri-
 uata etiam conuersatione, pro ea, qua in me erant, beneuolentia
 non sine insigni emolumento uti, mihi fuerit datum. Qua propter
 nil magis mihi est in optatis, nisi quod hi omnes gratissimam
 meam mentem perspiciant, agnoscant, meque sibi habeant com-
 mendatissimum.

* * *

Praemissis more maiorum praemittendis examini-
 bus, in quorum primo §. fin. I. de societ. et L. 57. D.
 mand. vel contr. secundo §. rigoroso autem L. 3. C. de
 loc. et cond. et c. 11. §. 1. de rescript. in 6, Praenobi-
 lissimus Doctissimusque Candidatus solide explicauit,
 ORDO ILLUSTRIS dignissimum eum iudicauit, cui petiti
 hono-

honores impertirentur simul ac quoque disputando se habilem praestitisset. Quod hodie praestiturus transscensa cathedra publice sine Praefide defendet Dissertationem inauguralem:

De rei vindicatione Iure Lubecensi arctis limitibus circumscripta.

Cui actui solenni, vt MAGNIFICVS ACADEMIAE PRORECTOR, S. R. I. COMES ILLUSTRISSIMVS, PROFESSORES ET DOCTORES OMNIIVM ORDINVM SPECTATISSIMI, PROCERES GRAVISSIMI, GENEROSI AC NOBILISSIMI COMMITONES ALIQVE ERUDITIONIS INQVE PRIMIS SCIEN- TIAE LEGALIS FAVTORES ET CULTORES benevole interesse eumque praesentia sua illustriorem reddere velint, ORDINIS MEI nomine perofficiose diligentissimeque peto. P. P. Jenae, d. April. MDCCXCIV.

Zella, Hist., 1790-1800

f

h.

1794, 2
M

AD
SOLENNIA INAUGVRALIA
PRAENOBILISSIMI DOCTISSIMIQVE,
HONORVM DOCTORALIVM CANDIDATI DIGNISSIMI,
CAROLI GEORGII CVRTIL,
LVBECENSIS,

HVMANISSIME INVITAT,
SIMVLQVE
DE INDOLE EMENDAE SAXONICAE,
VULGO *Sachsenbuse*,
EIVSQVE CVM ACTIONE L. AQVILIAE
CONCVRSV

PRAEFATVR
IO. LVDOVICVS AB ECKARDT
H. T. ORDINIS IVRID. DECANVS,

I E N A E,
EX OFFICINA FIEDLERIANA,
MDCCXCIV.

